

Αντισημιτισμός, T. Westoner - G. Retsori (λογοτεχνικό κείμενο)

Tara Westover, Γκρέγκορ φον Ρετσόρι

[Αντισημιτισμός]

Δύο κείμενα, το πρώτο της Tara Westover, *Μορφωμένη* και το δεύτερο του Γκρέγκορ φον Ρετσόρι, *Αναμνήσεις ενός αντισημίτη*. Και στα δύο οι αφηγητές καταγράφουν τις αντισημιτικές απόψεις των πατεράδων τους.

ΚΕΙΜΕΝΟ 1

Περιμένοντας να έρθει το φαγητό, ο μπαμπάς ρώτησε για τα μαθήματα μου. Είπα ότι σπούδαζα γαλλικά. «Αυτή είναι η γλώσσα των σοσιαλιστών», είπε, κι έπειτα έβγαλε ένα εικοσάλεπτο λογύδριο για την ιστορία του εικοστού αιώνα. Είπε πως οι Εβραίοι τραπεζίτες της Ευρώπης είχαν υπογράψει μυστικές συμφωνίες για να ξεκινήσει ο Δεύτερος Παγκόσμιος Πόλεμος και πως είχαν συνωμοτήσει με τους Εβραίους της Αμερικής να πληρώσουν γι' αυτόν. Αυτοί είχαν μηχανευτεί το Ολοκαύτωμα, είπε, επειδή θα ωφελούνταν οικονομικά από την αναστάτωση που θα επικρατούσε διεθνώς. Είχαν στείλει το λαό τους στους θαλάμους αερίων για να βγάλουν λεφτά.

Δεν μου ήταν άγνωστες αυτές οι απόψεις, αλλά μου πήρε ένα λεπτό μέχρι να θυμηθώ πού τις είχα ακούσει: σ' ένα μάθημα του δόκτορα Κέρι για τα Πρωτόκολλα των Σοφών της Σιών. Τα Πρωτόκολλα, που εκδόθηκαν το 1903, υποτίθεται πως ήταν το αρχείο μιας μυστικής συνάντησης ισχυρών Εβραίων που σχεδίαζαν την παγκόσμια κυριαρχία. Αυτό το έγγραφο αποδείχτηκε πως ήταν προϊόν σκευωρίας αλλά εξακολουθούσε να διαδίδεται, τροφοδοτώντας τον αντισημιτισμό κατά τις δεκαετίες πριν από το Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο. Ο Αδόλφος Χίτλερ είχε γράψει για τα Πρωτόκολλα στο βιβλίο του *Ο Αγών μου*, όπου ισχυριζόταν πως ήταν αυθεντικά, πως αποκάλυπταν την αληθινή φύση του εβραϊκού λαού.

Ο μπαμπάς μιλούσε δυνατά, σε μια ένταση που θα ταίριαζε μια χαρά σε βουνοπλαγιά αλλά ήταν βροντερή μέσα στο μικρό εστιατόριο. Οι άνθρωποι στα διπλανά τραπέζια είχαν σταματήσει τις συζητήσεις τους και κάθονταν σιωπηλοί ακούγοντας τη δική μας. Μετάنيωσα που διάλεξα ένα εστιατόριο τόσο κοντά στο διαμέρισμά μου.

Ο μπαμπάς είχε περάσει από το Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο στα Ηνωμένα Έθνη, στην Ευρωπαϊκή Ένωση και στην επικείμενη καταστροφή του κόσμου. Μιλούσε λες κι αυτά τα τρία ήταν συνώνυμα. Έφτασε το ρύζι με κάρι και συγκέντρωσα την προσοχή μου σ' αυτό. Η μητέρα είχε κουραστεί από το κήρυγμα και ζήτησε από τον μπαμπά να μιλήσει για κάτι άλλο.

«Μα έρχεται το τέλος του κόσμου!» είπε. Τώρα φώναζε κανονικά.
«Και βέβαια έρχεται», είπε η μητέρα. «Αλλά ας μην το κουβεντιάσουμε στο φαγητό».

Tara Westover, *Μορφωμένη*, μτφρ. Μαρία Φακίνου, Αθήνα, Ίκαρος, 2019, σ.394-395

ΚΕΙΜΕΝΟ 2

Ο πατέρας μου μισούσε τους Εβραίους, όλους ανεξαιρέτως, ακόμα και τους ηλικιωμένους, ακόμα και τους πιο ταπεινούς. Επρόκειτο για ένα μίσος αρχαίο, πατροπαράδοτο, βαθύρριζο, για το οποίο δεν χρειαζόταν να δοθούν εξηγήσεις· ό,τι επιχείρημα κι αν έφερνες για να το δικαιολογήσεις, όσο παράλογο κι αν ήταν, θεωρούνταν θεμιτό. Φυσικά, κανείς δεν πίστευε στα σοβαρά πως οι Εβραίοι ήθελαν όντως να κυριαρχήσουν στον κόσμο επειδή τάχα αυτό τους είχαν υποσχεθεί οι προφήτες τους (αν και όντως αποκτούσαν όλο και περισσότερα πλούτη και ισχύ, ιδίως στην Αμερική). Ιστορίες περί μοχθηρών συνωμοσιών, σαν αυτές που περιγράφονται στα Πρωτόκολλα των σοφών της Σιών, θεωρούνταν μπαρούφες, όπως και όλα αυτά περί κλοπών της όστιας και τελετουργικής δολοφονίας παιδιών (αν και η εξαφάνιση της μικρής Έστερ Σολυμοοσιάν παρέμενε ανεξιχνίαστη). Όλα αυτά ήταν παραμύθια που λέγαμε στις υπηρέτριες όταν δεν μας άντεχαν άλλο και απειλούσαν πως θα πάνε να δουλέψουν σε καμιά οικογένεια Εβραίων, όπου και περισσότερα χρήματα θα έβγαζαν και καλύτερη μεταχείριση θα είχαν. Και, βέβαια, τους υπενθυμίζαμε παρεμπιπτόντως ότι οι Εβραίοι είχαν όντως σταυρώσει τον Σωτήρα μας. Πάντως οι άνθρωποι του δικού μας φυράματος, οι άνθρωποι με παιδεία και αγωγή, δε χρειαζόμασταν τέτοια βαρύγδουπα επιχειρήματα για να βλέπουμε τους Εβραίους σαν ανθρώπους δευτέρας διαλογής. Ήταν πολύ απλό: δεν μας αρέσανε - ή τέλος πάντων μας άρεσαν λιγότερο απ' ό,τι οι άλλοι συνάνθρωποί μας. Κι αυτό ήταν κάτι τόσο φυσικό όσο και το να σ' αρέσουν τα σκυλιά περισσότερο απ' τις γάτες ή οι μέλισσες περισσότερο απ' τους κοριοούς. Και διασκεδάσαμε πολύ παρουσιάζοντας τα πιο παράλογα επιχειρήματα που μπορούσαμε να φανταστούμε για να δικαιολογήσουμε την αντιπάθειά μας.

Γκρέγκορ φον Ρετσόρι, *Αναμνήσεις ενός αντισημίτη*, μτφρ. Μαργαρίτα Ζαχαριάδου, Δώμα, Αθήνα, 2020, σ. 284-285.

Δραστηριότητες

1. Και στα δύο κείμενα οι αφηγητές καταγράφουν τις αντισημιτικές απόψεις των πατεράδων τους. Συντάσσονται με αυτές τις απόψεις ή τις αποκηρύσσουν; Από ποια σημεία ή γλωσσικές επιλογές μπορούμε να διαγνώσουμε την ταύτισή ή την απόσταση τους από τις πατρικές θεωρίες;
2. Ο αφηγητής του κειμένου 2 διατείνεται ότι κανείς δεν έπαιρνε στα σοβαρά τις συνωμοσιολογικές θεωρίες περί Εβραίων. Μπορούμε παρόλα αυτά να εντοπίσουμε στον λόγο του σημεία όπου να φαίνεται η (συνειδητή ή ασυνείδητη) υιοθέτηση τέτοιων απόψεων ή έστω μια απροθυμία να τις αποκηρύξει τελείως;
Ή εναλλακτικά
Να σχολιάσετε τη λειτουργία των δύο φράσεων που βρίσκονται μέσα σε παρένθεση στο κείμενο 2. Γιατί μπαίνουν σε παρένθεση; Τι δείχνουν για τις πραγματικές απόψεις του αφηγητή σχετικά με τους Εβραίους;
3. Πόσο πειστικές βρίσκετε τις απόψεις που διατυπώνονται στα δύο κείμενα εναντίον των Εβραίων;
4. Εντοπίζετε στα παραπάνω κείμενα στοιχεία που συνδέονται με την έννοια της ρητορικής του μίσους; (Βλέπε [Ρητορική του μίσους](#))